

UNIwersytet IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Luminarze nauki Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–2019

pod redakcją
Zbigniewa Pilarczyka

POZNAŃ 2019

Recenzent: prof. zw. dr hab. Przemysław Hauser

© Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019

Redaktor prowadzący serii: Ewa Dobosz

Projekt okładki i strony tytułowej: Ewa Wąsowska

Redakcja: Anna Liberek, Magdalena Marciniak
Projekt typograficzny: Elżbieta Rygielska
Łamanie komputerowe: Elżbieta Rygielska

ISBN 978-83-232-3445-6

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
61-701 POZNAŃ, UL. ALEKSANDRA FREDRY 10
www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wyd nauk@amu.edu.pl

Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Wydanie I

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9

KWIATEK JÓZEF

doc. dr – socjolog, pedagog

Urodził się 23 I 1911 r. w Psarach Wielkich k. Wrześni. Jego rodzicami byli Józef Kwiatek oraz Józefina z Paseckich. W 1914 r. cała rodzina przeniosła się na pięciohektarowe gospodarstwo do Giewartowa w powiecie średzkim. Po wybuchu I wojny światowej ojciec został powołany do wojska, zginął na polu bitwy.

W 1925 r. Józef Kwiatek ukończył jedyną dostępną szkołę – jednoklasową Szkołę Podstawową w Zasutowie. W tym samym roku podjął naukę w Seminarium Nauczycielskim w Koźminie Wielkopolskim, które ukończył w 1930 r., składając egzamin dojrzałości. Pierwszą pracę jako nauczyciel otrzymał w jednoklasowej Szkole Podstawowej w Wyřebinie

(powiat krotoszyński). Po dwóch latach pracy odbył obowiązkową służbę wojskową w Dywizyjnym Kursie Podchorążych w Gnieźnie, a po powrocie z wojska został nauczycielem w Szkole Powszechnej II Stopnia w Wielowsi (powiat krotoszyński). Jego osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze oraz bardzo dobry wynik państwowego egzaminu kwalifikacyjnego zdanego w 1935 r. sprawiły, że zainteresowały się nim władze oświatowe, które skierowały go do siedmioklasowej Szkoły Podstawowej w Ostrowie Wielkopolskim (w 1936 r.), a następnie do Szkoły Ćwiczeń przy Państwowym Liceum Pedagogicznym w Poznaniu (w 1939 r.).

Jego praca dydaktyczna w szkołach łączyła się z żywo przejawianymi zainteresowaniami pedagogiką i socjologią wychowania. Przełożeniem jego pasji na praktykę były regularnie wygłaszane referaty oraz prowadzone lekcje praktyczne w szkołach, w których pracował. Z kolei potrzeba nieustannego dokształcania się skłoniła go do podjęcia w 1937 r. studiów socjologicznych.

W okresie II wojny światowej w stopniu podporucznika brał udział w kampanii wrześniowej w walkach na Lubelszczyźnie, a następnie w czasie okupacji pracował na poczcie w Poznaniu, równocześnie angażując się w prowadzone w tym mieście tajne nauczanie.

Po wojnie pracował w poznańskich szkołach oraz wznowił przerwane studia socjologiczne, co zaowocowało uzyskaniem w 1946 r. stopnia magistra socjologii. Zainteresowania tą dyscypliną naukową skłoniły go do kontynuowania studiów socjologicznych na seminarium doktorskim prowadzonym przez prof. dr. Tadeusza Szczurkiewicza. Na podstawie pracy *Klasowy charakter procesów integracyjnych wśród ludności Ziemi Odzyskanych* i przeprowadzonej na UP obrony otrzymał w 1950 r. stopień doktora nauk humanistycznych. 1 IX 1950 r. rozpoczął pracę w charakterze adiunkta w Katedrze Pedagogiki. Już w 1953 r. został zastępcą kierownika Katedry, a po przejściu doc. dr. Stefana Wołoszyna na Uniwersytet Warszawski objął jej kierownictwo. Jego zdolności organizacyjne, zaangażowanie społeczne oraz działalność na polu naukowym zyskały uznanie najpierw wśród członków Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego UP, co przelożyło się na powołanie go na stanowisko dziekana (1954/1955), a następnie wśród władz UAM, które powołały go na stanowisko prorektora ds. nauczania (1956–1960).

Praca naukowa Józefa Kwiatka, w czasie gdy pracował on na Uniwersytecie w Poznaniu, związana była początkowo z problematyką dydaktyki w szkole podstawowej i historii wychowania (np. *Szkolnictwo elementarne w Wielkim Księstwie Poznańskim w okresie Wiosny Ludów*). Od 1957 r. na łamach czasopism podejmował problematykę wychowawczą (np. *Czy mamy już pedagogikę socjalistyczną?, Praca jako treść i zasada wychowania*). Następnie, pełniąc obowiązki prorektora, publikował artykuły z zakresu pedagogiki szkoły wyższej (np. *Aktualne zagadnienia wychowawcze szkół wyższych, Z doświadczeń pracy wychowawczej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Społeczna funkcja akademickich studiów dla pracujących*). Z kolei będąc później prezesem Związku Nauczycielstwa Polskiego, żarliwie propagował założenia filozofii marksistowskiej, wyrażając je w publikacjach, takich jak: *Lenin a wychowanie, Wkład Lenina w rozwój materialistycznej teorii wychowania, Ideologia a pedagogika i wychowanie*.

Działalność społeczno-polityczna Józefa Kwiatka także miała charakter dynamiczny i łączyła się z obejmowaniem prestiżowych funkcji w wielu organizacji społecznych i w partiach politycznych. W 1947 r. jako osoba legitymująca się pochodzeniem robotniczo-chłopskim wstąpił w szeregi Polskiej Partii Socjalistycznej. Rok później objął funkcję kierownika Wydziału Pedagogicznego w poznańskim Związku Nauczycielstwa Polskiego, a następnie został wiceprezsem Zarządu Okręgu i członkiem Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Z kolei po rozpoczęciu pracy na UP został pierwszym sekretarzem Podstawowej Organizacji Partyjnej. Ponadto w l. 1956–1962 był członkiem Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Poznaniu i przewodniczącym Komisji Oświaty i Nauki przy Komitecie. Spośród wielu funkcji, jakie pełnił w organizacjach społecznych, wymienić można choćby funkcję przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodu oraz

przewodniczącego Rady Przyjaciół Harcerzy przy Komendzie Chorągwi Związku Harcerstwa Polskiego w Poznaniu. W 1961 r. z ramienia Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej został posłem na Sejm, był zastępcą przewodniczącego Komisji Oświaty i Nauki.

W 1960 r. został wybrany na prezesa Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Wówczas to podjął decyzję o zmianie uczelni i podjęciu pracy naukowo-dydaktycznej na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Został zatrudniony na stanowisku docenta w Katedrze Pedagogiki Ogólnej. 18 XII 1963 r., zgodnie z uchwałą Senatu Uniwersytetu Warszawskiego, został powołany na stanowisko kierownika Zakładu Teorii Wychowania. Jednocześnie na posiedzeniu Sekretariatu PAN, 23 I 1963 r., został wybrany na członka Komitetu Nauk Pedagogicznych i Psychologicznych PAN. W swoich wypowiedziach wielokrotnie podkreślał, że

(...) wzorem osobowo-społecznym współczesnego nauczyciela jest człowiek o gruntownej wiedzy, o wielostronnych zainteresowaniach poznawczych, wychowawca sercem oraz umysłem związany ze sprawą socjalizmu i z głębokim przekonaniem dla tej sprawy zdobywający serca swych wychowanków. Taki wychowawca swoją ideową żarliwością, rzetelnym stosunkiem do pracy, taktem pedagogicznym i kulturalnym zachowaniem się z całą pewnością porwie za sobą wychowanków.

Józef Kwiatek zmarł 9 II 1964 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Został pochowany w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Wojskowym w Warszawie.

Mikołaj Brenk